

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України ХХ – поч. ХХІ ст.

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Спеціальність № 032 Історія та археологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія України ХХ-поч. ХХІ ст.
Викладач (-і)	Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна
Контактний телефон викладача	596106
Е-mail викладача	tamara-halytska@i.ua
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки. 2.1 Обов'язкові дисципліни 2.1.1 Теоретична підготовка
Обсяг дисципліни	180 год.; кількість кредитів ECTS – 6
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	четвер, 15.00 год. – 16.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Історія України ХХ – початку ХХІ століття» є обов'язковим компонентом підготовки студентів, спрямованою на формування у них цілісного уявлення про ключові етапи, події, явища та процеси національної історії зазначеного періоду. <u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є суспільно-політичний, соціально-економічний і культурний розвиток України в ХХ - поч. ХХІ ст. Хронологічно він охоплює події формування модерної української нації, добу Української національно-демократичної революції 1917-1921 рр., міжвоєнний період, період Другої світової війни, період УРСР 1945-1991 рр., період здобуття незалежності України та її становлення, сучасну історію України. Особливістю курсу новітньої історії України є багатоплановість і дискусійність теоретичних проблем, синкретичний характер розглядуваних подій та явищ, запропонованих студентам до засвоєння. Особлива увага приділяється аналізу впливу соціальних, економічних, політичних та культурних чинників на розвиток українського суспільства. Студенти матимуть змогу ознайомитися з новітніми досягненнями історіографії, ключовими документами та джерелами, які формують уявлення про історичні події та явища ХХ–ХХІ століть. Зміст історичного матеріалу базується на таких пріоритетах: науковість, національна спрямованість, хронологічна послідовність, логічність, людський вимір історії, постановка проблемних навчальних завдань, полікультурність; органічне й оптимальне дотримання пропорцій між суспільно-політичною, соціально-економічною, культурною та духовною складовими історичного процесу.</p> <p>Вивчення дисципліни сприяє розвитку критичного мислення, уміння аналізувати історичні події, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формулювати власну позицію щодо складних і суперечливих сторінок української історії. Дисципліна забезпечує формування у студентів навичок застосування історичних знань у контексті професійної діяльності,</p>	

виховання національної свідомості, відповідальності та поваги до історичного минулого України.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета дисципліни полягає у формуванні у студентів системного і науково обґрунтованого розуміння ключових подій, процесів і явищ, що вплинули на історичний розвиток України в зазначений період. Дисципліна спрямована на глибоке вивчення соціальних, економічних, політичних і культурних трансформацій, які відбувалися в українському суспільстві в умовах драматичних викликів ХХ – початку ХХІ століття, зокрема війн, тоталітарних режимів, боротьби за незалежність, перехідних процесів до демократичного суспільства та міжнародної інтеграції.

Важливим аспектом є розвиток у студентів аналітичних навичок, критичного мислення та здатності до об'єктивного оцінювання історичних подій, їхніх причин і наслідків.

Завдання: ознайомити студентів із політичною, соціально-економічною, освітньо-культурною, релігійною історією України ХХ-ХХІ ст.; навчити використовувати в професійній і соціальній діяльності знання з історії України, порівнювати їх із всесвітньою історією; виробити в студентів навички самостійних оцінок і власних суджень по розглянутих історичних проблемах. Одним з головних завдань курсу є формування в молодого покоління суспільної свідомості, культури, моралі, самостійного творчого мислення, сприяння формуванню у студентів почуття відповідальності за збереження історичної пам'яті та національної ідентичності; розуміння ролі громадянського суспільства у розбудові демократичної та незалежної України вироблення патріотичної орієнтації, прагнення до самореалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- сучасний стан історіографії з актуальних проблем вітчизняної історії 1914–2024 рр., з метою аналізу спірних питань та тем у сучасних історіографічних дискусіях;
- наукову періодизацію історії України;
- основні події та явища в історії України ХХ – початку ХХІ століття (революційні періоди, національно-визвольну боротьбу, формування та крах тоталітарних режимів, здобуття незалежності України та її сучасний розвиток; соціально-економічні, політичні, культурні та геополітичні процеси, які впливали на історичний розвиток України; причини, перебіг і наслідки ключових воєнних конфліктів та репресивних кампаній).
- основні історичні терміни, поняття та хронологію;
- причинно-наслідкові зв'язки: взаємозв'язки між політичними, соціальними, економічними та культурними процесами в різні періоди історії України.
- вплив ключових постатей української історії на її розвиток; їхню діяльність у контексті загальнолюдських та національних цінностей.

вміти:

- чітко і логічно відтворювати базові історичні знання з історії України ХХ – поч. ХХІ ст., оцінювати факти, явища, процеси, події та інтерпретації; встановлювати взаємозв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами історії;
- застосовувати історичні знання на практиці: використовувати їх для аналізу сучасних суспільно-політичних процесів, знаходити рішення актуальних проблем, базуючись на історичному досвіді;
- знаходити, аналізувати та інтерпретувати історичні документи, літературу та інші джерела, розрізняти об'єктивну інформацію від суб'єктивних оцінок чи маніпуляцій; виважено розглядати контраверсійні та суперечливі теми;
- орієнтуватися в історичному часі, розглядати суспільні явища в розвитку та в конкретно-історичних умовах певного часу, співвідносити історичні події, явища з періодами (епохами),
- мати міцні навички роботи з історичною картою; користуючись картою, пояснювати причини і наслідки історичних подій, процеси вітчизняної історії, основні тенденції розвитку

міжнародних відносин, пов'язаних із геополітичними чинниками і факторами навколишнього середовища, характеризувати, спираючись на карту, історичний процес та його регіональні особливості;

– володіти категоріально-понятійним апаратом;

– вміти систематизувати, співставляти історичний матеріал, будувати переконливу аргументацію; робити висновки та узагальнення, презентувати власну інтерпретацію історичних процесів та явищ, аналізувати історичні проблеми на основі сформованих ціннісних орієнтирів;

– самостійно будувати гіпотези і план розв'язання пізнавальних задач чи відповіді на запитання евристичного характеру, вчитися вибирати й будувати альтернативи в процесі розв'язання проблем;

– порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб;

– будувати усні та письмові висловлювання з приводу історичних фактів, постатей та історичної теорії;

– виявляти інтереси, потреби, суперечності в позиціях соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції й напрями історичного розвитку;

– враховувати гендерний підхід при вивченні історії України, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність в Україні на основі вивченого матеріалу;

– вміти планувати навчальну діяльність, застосовувати найбільш раціональні способи навчальної праці, проводити рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміти розв'язувати проблеми, долати труднощі тощо;

– практично реалізувати набуті знання у вигляді виступів, в дискусіях, в груповій роботі ін.;

– працювати як автономно, так і в команді в межах етики професійних взаємин;

– викладати матеріал у письмовій і усній формах чітко та зрозуміло, з дотримання норм української мови.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання

П Р Н 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

П Р Н 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

П Р Н 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	24
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
самостійна робота	120
Всього	180

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
сьомий	032 Історія та археологія	четвертий	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Україна в Першій світовій війні (1914-1917)	2		4
Тема 2. Українська національно-демократична революція (1917-1918)	2	2	4
Тема 3. Українська Держава П.Скоропадського.	2		4
Тема 4. Директорія УНР.		2	4
Тема 5. Західноукраїнська Народна Республіка.		2	4
Тема 6. Політика більшовицького уряду в Україні у 1919–1920 рр.	2		4
Тема 7. Культурне і духовне життя в Україні 1917–1920 рр.		2	4
Тема 8. Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921–1928 рр.)		2	4
Тема 9. «Українізація» (коренізація).			4
Тема 10. Модернізація промисловості України (1929-1938 рр.).			4

Тема 11. Суцільна колективізація в Україні. Голодомор 1932-1933 рр.		2	4
Тема 12. Політична система в УРСР 30-х рр. Масовий терор.	2	2	
Тема 13. Соціальна система УРСР в 30-х рр. ХХ ст.			4
Тема 14. Стан культури в Україні у 1930-і рр. «Розстріляне відродження».			4
Тема 15. Західноукраїнські землі в 1921 – 1938 рр. КОЛОКВІУМ 2	2	2	4
Тема 16. Україна на початку Другої світової війни (1939-1941 рр.)		2	4
Тема 17. Україна на першому етапі радянсько-німецької війни.		2	4
Тема 18. Український національно-визвольний рух в 1941-1943 рр.	2	2	4
Тема 19. Нацистський режим на території України		2	4
Тема 20. Українсько-польські відносини в період Другої світової війни.			4
Тема 21. Україна на завершальному етапі радянсько-німецької війни		2	4
Тема 22. Розвиток української культури в період Другої світової війни.			4
Тема 23. Україна у повоєнний період (1944-1953 рр.)			4
Тема 24. Український визвольний рух і його придушення у повоєнне десятиліття		2	4
Тема 25. Україна в умовах десталінізації (1954-1964)		2	4
Тема 26. Шістдесятництво і дисидентський рух в Україні	2		4
Тема 27. Україна в умовах загострення кризи радянської системи (1965 – 1985)		2	4
Тема 28. УРСР в умовах трансформації суспільно-політичного розвитку (друга половина 1980-х – 1991).			4
Тема 29. Суспільно-політичне, економічне і культурне життя в Україні в умовах утвердження незалежності 1991-2004 рр.	2		4
Тема 30. Суспільно-політичне, економічне і культурне життя в Україні в умовах утвердження незалежності 2004 -2014 рр.	2	2	
Тема 31. Суспільно-політичне, економічне і культурне життя в Україні в умовах утвердження незалежності 2014 -2024 рр.	2		4
Тема 32. Війна росії	2	2	4
	24	36	120
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

Шкала оцінювання

Університетська	Національна шкала		Шкала ECTS
90-100	відмінно	5	A
80-89	добре	4	B
70-79			C
60-69	задовільно	3	D
50-59			E
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	2	FX
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)		F

Система оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає *поточний, модульний та семестровий контроль* знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення усіх видів аудиторних занять і має на меті перевірку знань здобувачів вищої освіти з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або написання письмових коротких робіт, у формі дискусій при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані здобувачами, виставляються в електронних академічних журналах. Результати поточного контролю враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Контроль самостійної роботи передбачає усну перевірку знань студентів із винесених на самостійне опрацювання тем. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані здобувачами, виставляються в електронних академічних журналах.

Модульний контроль проводиться (виставляється) на підставі оцінювання результатів знань здобувачів вищої освіти після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини навчальної дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю (колоквіумів) є перевірка розуміння та засвоєння певного навчального матеріалу (теми), вироблення навичок самостійно опрацьовувати джерела, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння подати певний матеріал.

Форма поточного контролю: усна і письмова (самостійні роботи) – 15 балів, КСР- 5 балів, колоквіумів - 20 балів (сумуються і діляться на три), індивідуальні завдання – 10 балів. Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння здобувачем теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї навчальної дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Форма проведення екзамену письмова.

Вид контролю	Поточний контроль	Коло квіум №1	Колоквіум №2	Коло квіум 3	КСР	Індивідуальне завдання (захист проекту тощо)	Сума балів за модулями	Екзамени	Підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	15	20	20	20	5	10	50	50	100 (50+50)

При обчисленні підсумкового семестрового балу враховується:

Поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських занять;

Підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські заняття.

Приклад обрахунку підсумкової оцінки за семінарські (практичні) заняття:

З навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 4, 4, 3. Підсумкова оцінка за семінарські заняття за семестр складає: $(4+4+3) : 3 = 3,66667 \approx 3,67$.

Підсумковий бал за семінарські заняття (максимально 15 балів) – підсумкова оцінка за семінарські заняття, помножена на коефіцієнт 3, заокруглена до цілого (наприклад, якщо підсумкова оцінка за семінарські заняття **3,67**, то підсумковий бал за семінарські заняття буде становити $3,67 \times 3 = 11,01 \approx 11$ балів);

Бал за КСР. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані здобувачами, виставляються в електронних академічних журналах.

Бал за модульну контрольну роботу (максимально 20 балів). З навчальної дисципліни передбачено складання трьох колоквіумів (письмова або усна форма). Остаточні бали за модульну контрольну роботу визначаються як середнє арифметичне, заокруглене до цілого;

Бал за індивідуальну роботу (максимально 10 балів) – бали за виконанні індивідуальні завдання – захист проектів, монографій тощо.

*студенту, який має наукові публікації, виступи на наукових конференціях, бере активну участь в роботі студентського наукового гуртка, був учасником олімпіад, конкурсів з відповідної (чи суміжної) дисципліни, завершили курси на освітніх платформах, що відповідають тематиці дисципліни за поданням наукових керівників чи керівників наукових гуртків та рішенням кафедри в підсумковий семестровий бал може додаватись **максимально 10 балів** (за умови, що підсумковий семестровий бал не перевищує 50 балів).

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Особливим видом контролю є колоквіуми.

Зміст питань, що виносяться на екзамен, форма та структура завдань та їх оцінювання визначається керівником курсу, затверджується на засіданні кафедри. Отриманий в результаті здачі екзамену бал додається до виставлених балів за семінарські заняття і складає **підсумковий семестровий бал**.

Вимоги до
письмових робіт

❖ **Критерії оцінки виконання колоквиуму**

20 балів (максимальна кількість)

Тести на знання хронології (10 тестів*0,2= 2 бали (максимальна кількість)

Тести на знання історичних постатей (5 тестів*0,4= 2 бали (максимальна кількість)

Тести на знання історичних джерел (або історіографії) (5 тестів*0,6= 3 бали (максимальна кількість)

[Або заповнення контурних карт (5 завдань*0,6= 3 бали (максимальна кількість)]

2 теоретичні завдання максимальна кількість 13 балів

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень за теоретичне завдання
1-4	<p>Студент демонструє мінімальне або відсутнє розуміння програмного матеріалу, має слабкі знання основних подій, явищ і процесів історії України ХХ – початку ХХІ століття. Невміння аналізувати історичні факти проявляється у викладенні матеріалу без спроб розкрити взаємозв'язки між різними аспектами історії. Відсутнє ознайомлення з сучасними історіографічними дослідженнями або їх використання в роботі. Знання термінології, періодизації та понятійного апарату є недостатніми, студент допускає значні хронологічні помилки. Не спроможний розуміти контекст історичних подій чи аналізувати їхню взаємозалежність. Відповіді є поверхневими, без аргументів чи обґрунтованих висновків, а критичне мислення фактично не проявляється.</p> <p>Судження студента базуються на емоційних чи стереотипних уявленнях, що свідчить про необ'єктивність і необґрунтованість позиції. Причинно-наслідкові зв'язки та значення ключових подій залишаються нерозкритими. Студент не здатен проводити порівняння чи оцінювати діяльність історичних осіб у відповідному контексті.</p> <p>Робота містить численні помилки, є хаотичною за структурою, невідповідною академічним вимогам і свідчить про відсутність належного рівня знань та вмінь.</p>
5-7	<p>Студент має базові знання програмного матеріалу, але вони поверхневі, а ключові події, явища та процеси історії України ХХ – початку ХХІ століття подані неповно або з неточностями. Спроби аналізу подій є, але вони фрагментарні або мають помилки, а зв'язки між соціальними, економічними, політичними й культурними аспектами розкриті недостатньо.</p> <p>Знання сучасної історіографії є частковими, студент застосовує її поверхово або припускається помилок у трактуванні. Володіння основними історичними термінами, періодизацією й понятійним апаратом є недостатньо впевненим, що призводить до суттєвих хронологічних помилок.</p> <p>Уміння розглядати події у контексті є обмеженим, а аналіз часто залишається неповним або поверхневим. Формулювання власної думки можливе, але аргументація слабка, а висновки недостатньо обґрунтовані. Студент намагається дотримуватися наукового підходу в оцінці подій, однак у судженнях можуть проявлятися емоційність чи суб'єктивність.</p> <p>Розуміння ключових явищ і процесів є обмеженим, а причинно-наслідкові зв'язки часто залишаються невисвітленими. Порівняння подій та оцінка діяльності історичних осіб виконуються лише частково, без глибокого аналізу.</p> <p>Робота містить помітні помилки у логіці, структурі, граматиці чи орфографії, що ускладнюють її сприйняття.</p> <p>Робота відображає мінімально необхідний рівень знань і має суттєві недоліки в аналізі, точності та структурі викладення матеріалу.</p>
8-10	<p>Студент продемонстрував хороше розуміння програмного матеріалу, впевнено описує основні історичні події, явища та процеси в історії України ХХ – початку ХХІ століття. Виявляє здатність аналізувати історичні події,</p>

	<p>синтезувати їх у єдину картину й розкривати зв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами.</p> <p>Знайомий із сучасними досягненнями вітчизняної історіографії, однак застосовує їх частково або допускає незначні помилки. Має знання основних історичних термінів, періодизації та понятійного апарату, добре орієнтується в хронології, хоча можуть траплятися окремі неточності. Вміє розглядати зв'язки між подіями та явищами, проте аналіз контексту подекуди буває поверхневим.</p> <p>Може проводити аналіз інформації, формулювати власну позицію й обґрунтовувати її, хоча аргументація іноді недостатньо детальна або переконлива. Переважно використовує науковий підхід у своїх оцінках історичних подій і явищ, намагаючись уникати упередженості. Демонструє розуміння складних історичних явищ, таких як тоталітарний режим, репресії чи агресія, але аналіз їхніх причин і наслідків може бути частково неповним. Вміє порівнювати історичні події й особистості, оцінюючи їхнє значення в контексті загальнолюдських і національних цінностей, хоча глибина висновків може бути недостатньою. Робота здебільшого логічно структурована й відповідає вимогам, хоча можливі окремі граматичні, орфографічні чи фактологічні помилки, які не спотворюють основного змісту.</p> <p>Робота демонструє високий рівень знань і навичок, але має окремі недоліки в деталізації, структурі або глибині аналізу матеріалу.</p>
<p>11-13</p>	<p>якщо студент (ка):</p> <p>Демонструє глибоке розуміння програмного матеріалу та вміння творчо його викладати. Має чітке уявлення про основні події, явища та процеси в історії України ХХ – початку ХХІ століття. Володіє здатністю аналізувати історичні події, поєднувати окремі елементи в єдину картину і пояснювати зв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами історії. Знає сучасні досягнення вітчизняної історіографії та ефективно використовує їх у письмовій роботі.</p> <p>Вільно оперує історичною термінологією, періодизацією та понятійним апаратом, точно орієнтується в хронології подій. Має здатність «бачити» контекст історичних фактів, розкривати їхні взаємозв'язки та наслідки. Вміє розбивати інформацію на складові частини, аналізувати їх взаємозв'язки, робити самостійні висновки та аргументовано відстоювати власну точку зору. Оцінює історичні події та явища з наукової, об'єктивної позиції, без особистих чи емоційних упереджень. Розуміє суть комуністичного тоталітарного режиму та його прояви в Україні, вміє розпізнавати та пояснювати ролі пропаганди і масових репресій як інструментів підготовки геноциду. Пояснює взаємозалежності між індустріалізацією, колективізацією, Голодомором та репресіями, а також наслідки російської експансії в культурній та освітній сферах.</p> <p>Розуміє суперечливі моменти в українській історії, роль громадянського суспільства в розвитку держави та забезпеченні її обороноздатності. Має чітке уявлення про значення міжнародної підтримки територіальної цілісності України та здатний (на) оцінити збройну агресію Росії як геноцид українського народу.</p> <p>Студент самостійно оцінює суспільні явища, процеси й тенденції, ґрунтуючись на сформованих ціннісних орієнтирах, пропонує обґрунтовані способи розв'язання соціальних проблем, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості. Вміє порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб, враховуючи загальнолюдські та національні цінності, розуміє роль людського фактора в історії, вивчає внутрішні мотиви та зовнішні чинники, що впливають на діяльність історичних діячів.</p> <p>Матеріал викладено логічно, чітко структуровано, без граматичних, орфографічних чи фактологічних помилок, відповідає високим академічним стандартам.</p>

❖ Критерії оцінювання індивідуального завдання	
Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1-3	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Проект не відповідає темі або завданням, виконаний частково чи з серйозними помилками. ✓ Матеріал подано хаотично, без структури. ✓ Джерела не використані, їх якість низька або посилання відсутні. ✓ Відсутній аналіз, творчий підхід чи власні висновки. ✓ Візуальні матеріали відсутні або не мають сенсу. ✓ Робота містить критичну кількість помилок в оформленні, тексті чи графіці. ✓ Проект подано із суттєвим запізненням або взагалі не подано.
4-6	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Тема проекту розкрита поверхово або з відхиленнями від завдання. ✓ Матеріал подано нелогічно, зі структурними недоліками. ✓ Використано обмежену кількість джерел, деякі з них сумнівної якості; оформлення посилань значно відхиляється від вимог. ✓ Аналіз або творчий підхід майже відсутні. ✓ Візуальні матеріали недостатньо якісні або недоречні. ✓ Робота містить помітні технічні та граматичні помилки.
7-8	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Тема та завдання проекту розкриті, але з незначними недоліками. ✓ Матеріал викладено переважно логічно, хоча можливі незначні прогалини в структурі. ✓ Використано достатню кількість джерел, але не всі вони повністю розкривають тему; оформлення джерел може мати помилки. ✓ Є спроби аналізу та творчого підходу, але вони недостатньо глибокі. ✓ Візуальні матеріали частково відповідають темі, але виконані не ідеально. ✓ Робота оформлена загалом охайно, можуть траплятися дрібні технічні чи граматичні помилки. ✓ Подано вчасно.
9-10	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Проект повністю відповідає темі та завданням. ✓ Матеріал викладено ґрунтовно, структуровано та логічно. ✓ Використано широкий спектр надійних джерел, коректно оформлено посилання. ✓ Робота демонструє глибокий аналіз, авторські висновки, творчий підхід. ✓ Візуальні матеріали (якщо передбачені) якісні, доречні та доповнюють текст. ✓ Проект оформлений охайно, без технічних або граматичних помилок. ✓ Подано вчасно.
Семінарські заняття	<p style="text-align: center;">Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях</p> <p>Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставляння балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру.</p>

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи;
- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальне усне опитування;
- дискусійне обговорення питань (фронтальне, в групах);
- індивідуальне розв'язування проблемних запитань чи завдань;
- тести;
- письмова (до 15 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

❖ **Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)**

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для аналізу історичних подій в Україні ХХ-поч. ХХІ ст.; відповідь чітка і завершена. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історичну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Наприклад, вивчення окремих елементів Української національно-демократичної революції і синтезом (поєднати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю. Наприклад, розгляд революції як єдиного, складного цілого, як цілісну систему, ін.). Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; будує переконливу аргументацію, застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність і поважає думку інших; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності, рецензує відповіді однокурсників. Бере активну участь у груповій роботі, висловлює аргументовану думку, використовуючи джерела, має сформовані соціальні навички. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Знає культурну спадщину українського народу, бачить внесок інших національностей у неї. У письмовій роботі не повинно бути помилок, матеріал має бути структурований, логічно викладений згідно із зазначеними вище вимогами. У відповіді відсутні орфографічні та граматичні помилки, дотримано всіх норм української мови.

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій

роботі є незначні помилки, але зміст в основному розкритий. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Однак має проблеми сформованості синтетичного мислення.

Бере участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію (в аргументації зустрічаються окремі неточності), базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить самооцінку пізнавальної діяльності, поважає думку інших. Добре знає історію української культури вказаного періоду, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. У письмовій роботі може бути незначна кількість помилок, матеріал має бути структурований, логічно викладений згідно із зазначеними вище вимогами.

Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки, є пройолеми з викладенням аргументів і логікою побудови письмової відповіді, плутає дати чи події. Ознайомлений(а) з окремими джерелами, не даючи їм аналізу а просто перераховує. **По-середньо** знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Здатен (на) по середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. В груповій роботі не займає активну позицію, рецензії відповідей ровесників поверхові. Знає окремі історичні персоналії, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб.

Студент (ка) не проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Відповіді часто потребують значної допомоги викладача. Є помилки щодо вживання норм української мови.

Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає історичну термінологію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Знає

історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. У групових формах роботи тільки присутній (я) без особистої відповідальності. У відповіді трапляються численні порушення норм української мови.

Критерії контролю самостійної роботи студентів з курсу "Історія України ХХ - поч. ХХІ ст." в 5-бальній системі (усна форма)

Оцінка «5» (відмінно)

Студент демонструє:

- ✓ Глибоке та змістовне розуміння програмного матеріалу, здатність творчо аналізувати та інтерпретувати основні події, явища та процеси в історії України ХХ – початку ХХІ століття.
- ✓ Вміння синтезувати окремі елементи історичних процесів у цілісну картину, чітко пояснювати взаємозв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами історії.
- ✓ Високий рівень володіння історичною термінологією, періодизацією, науковим апаратом, точне орієнтування у хронології подій.
- ✓ Використання сучасних досягнень вітчизняної історіографії та уміння застосовувати їх під час виконання самостійної роботи.
- ✓ Глибоке розуміння контексту історичних подій, аналіз причинно-наслідкових зв'язків та уміння аргументовано доводити власну позицію.
- ✓ Оцінювання подій з наукової точки зору, без особистих чи емоційних упереджень, здатність критично аналізувати історичні процеси (наприклад, комуністичний тоталітарний режим, масові репресії, збройна агресія Росії).
- ✓ Логічно структурований, чітко викладений матеріал на основі норм української мови.

Оцінка «4» (добре)

Студент демонструє:

- ✓ Грунтовне розуміння основного програмного матеріалу, здатність описувати ключові події та процеси в історії України ХХ – початку ХХІ століття.
- ✓ Здатність аналізувати історичні події, синтезувати їх у цілісну картину, пояснювати взаємозв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами.
- ✓ Знання сучасних досягнень вітчизняної історіографії та застосування їх в роботі з деякими помилками або неповними висновками.
- ✓ Вміння орієнтуватися в історичній термінології, періодизації та хронології подій з окремими неточностями.
- ✓ Аналіз контексту подій є достатньо глибоким, хоча можуть бути поверхневі або не повністю обґрунтовані висновки.
- ✓ Переважно наукове оцінювання історичних подій з деякими емоційними або суб'єктивними нотками.
- ✓ Логічно викладений матеріал, хоча можуть бути помилки, що не спотворюють зміст, студент (ка) демонструє хороші знання української мови.

Оцінка «3» (задовільно) Студент демонструє:

- ✓ Базове розуміння програмного матеріалу, але знання подій, явищ та процесів в історії України ХХ – початку ХХІ століття є поверхневими або неповними.
- ✓ Часткова здатність аналізувати події, але зв'язки між різними аспектами історії розкриті недостатньо.
- ✓ Окреме знайомство із сучасними дослідженнями, використання їх у роботі поверхнєве або з помилками.
- ✓ Знання основних історичних термінів, періодизації, але з помилками в хронології та деякою непевністю у визначеннях.
- ✓ Обмежене розуміння контексту історичних подій, аналіз фрагментарний, без глибоких аргументів.
- ✓ Може оцінювати події з наукової точки зору, але часто допускає емоційність або суб'єктивність у судженнях.
- ✓ Викладення матеріалу з помилками щодо вживання норм української мови, структура частково порушена, але зміст залишається зрозумілим.

Оцінка «2» (незадовільно)

	<p>Студент демонструє:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Практично відсутнє розуміння програмного матеріалу, знання ключових подій, явищ та процесів в історії України ХХ – початку ХХІ століття поверхневе, з великою кількістю неточностей. ✓ Відсутня здатність до аналізу історичних подій, матеріал подано без спроб встановити зв'язки між аспектами історії. ✓ Не знайомий з сучасними дослідженнями або не використовує їх у роботі. ✓ Погано володіє термінологією та хронологією подій, допускає численні помилки. ✓ Погане розуміння контексту історичних подій, аналіз майже відсутній або дуже поверхневий. ✓ Відсутність аргументації, поверхневе або необґрунтоване оцінювання подій. ✓ У відповіді наявні численні помилки у дотриманні норм української мови, погана структура викладу матеріалу. 								
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.</p> <p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, дискусія, прес-конференція, захист кейсів ін. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Важливим є використання студентами достатньої кількості джерел з історії України.</p> <p>За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях, КСР або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 16.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.</p> <p>Студент не має нб (або відпрацьоване), немає негативних оцінок за семінари (або відпрацьовані), немає негативних оцінок за колоквиуми (або відпрацьовані), не має негативних оцінок за індивідуальне завдання (або відпрацьовані), не має негативних оцінок (або відпрацьовані) за КСР допускається до складання іспиту, якщо підсумкова оцінка не мене 26 балів.</p>								
<p>Підсумковий контроль</p>	<p><i>форма контролю ЕКЗАМЕН</i> <i>форма здачі - письмова</i></p> <p>Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Зміст екзаменаційних завдань та критерії оцінювання встановлюються кафедрою історії України.</p> <p>Семестровий екзамен <i>оцінюється від 1 до 50 балів</i>. Зміст питань, що виносяться на екзамен, форма та структура завдань та їх оцінювання визначається керівником курсу, затверджується на засіданні кафедри.</p> <p>Отриманий в результаті здачі екзамену бал додається до виставлених балів за семінарські заняття та індивідуальні завдання, виконані в результаті самостійної роботи, і складає підсумковий семестровий бал.</p> <p>Критерії оцінювання завдань на екзамені (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):</p> <table border="1" data-bbox="651 1899 1321 2049"> <thead> <tr> <th>Завдання</th> <th>Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 теоретичне</td> <td>12 балів</td> </tr> <tr> <td>2 теоретичне</td> <td>12 балів</td> </tr> <tr> <td>3 теоретичне</td> <td>12 балів</td> </tr> </tbody> </table>	Завдання	Кількість балів	1 теоретичне	12 балів	2 теоретичне	12 балів	3 теоретичне	12 балів
Завдання	Кількість балів								
1 теоретичне	12 балів								
2 теоретичне	12 балів								
3 теоретичне	12 балів								

10 знання хронології	0,2 бал•10=2 балів
5 знання історичних постатей, термінів	1 бал•5= 6 бали
3 практичне (характеристика історичного джерела)	3 •2=6 бали
Разом	50 балів

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень за теоретичне завдання
1-3	<p>Оцінка «незадовільно» виставляється, якщо студент:</p> <p>Практично не орієнтується у програмному матеріалі, демонструє слабкі знання ключових подій, явищ та процесів в історії України ХХ – початку ХХІ століття. Не здатен аналізувати історичні події, матеріал подано без спроб встановити зв'язки між різними аспектами історії. Не знайомий із сучасними дослідженнями або не використовує їх у своїй роботі. Погано володіє термінологією, періодизацією та понятійним апаратом, допускає численні помилки в хронології подій. Не демонструє розуміння контексту історичних подій, не вміє аналізувати взаємозв'язки між ними. Відсутнє або мінімальне, відповіді поверхневі, без аргументації чи обґрунтованих висновків. Судження емоційні, необ'єктивні, ґрунтуються на хибних або стереотипних уявленнях. Не демонструє розуміння причинно-наслідкових зв'язків або значення ключових історичних подій. Не здатен оцінювати діяльність історичних осіб чи порівнювати події в історичному контексті. У роботі численні помилки, викладення хаотичне, структура відсутня, матеріал не відповідає вимогам.</p> <p>Робота демонструє низький рівень знань і умінь, значні прогалини у розумінні теми, відсутність аналізу та логічного викладення матеріалу. У відповіді трапляються численні порушення норм української мови.</p>
4-6	<p>Оцінка «задовільно» виставляється, якщо студент (ка):</p> <p>Має базове розуміння програмного матеріалу, але знання поверхневі, важливі події, явища або процеси в історії України ХХ – початку ХХІ століття подані неповно або неточно. Спробував виконати аналіз подій, але він фрагментарний або некоректний, зв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами недостатньо розкриті. Частково знайомий із сучасними дослідженнями, але використовує їх поверхнево або з помилками. Знає основні історичні терміни та періодизацію, але допускає суттєві помилки або невпевнено орієнтується в хронології подій. Уміння бачити контекст історичних подій обмежене, аналіз подій часто фрагментарний і неповний. Може формулювати власну думку, але аргументація слабка, висновки часто поверхневі або недостатньо обґрунтовані. Намагається оцінювати події з наукової точки зору, але може допускати емоційність або суб'єктивність у судженнях. Демонструє обмежене розуміння ключових явищ і подій, часто нехтуючи деталями чи причинно-наслідковими зв'язками. Уміє частково порівнювати події та оцінювати діяльність історичних осіб, але робота поверхнева і без глибоких</p>

	<p>висновків. У письмовій роботі є помітні логічні, структурні, граматичні чи орфографічні помилки, які ускладнюють сприйняття матеріалу.</p> <p>Робота демонструє мінімально необхідний рівень знань, має значні недоліки в глибині аналізу, точності та структурі викладення матеріалу.</p>
7-9	<p>Оцінка «добре» виставляється, якщо студент:</p> <p>Продемонстрував ґрунтовне розуміння основного програмного матеріалу, вміє описувати історичні події, явища та процеси в історії України ХХ – початку ХХІ століття.</p> <p>Має здатність аналізувати історичні події, синтезувати їх у цілісну картину та пояснювати зв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами.</p> <p>Знайомий (а) із сучасними досягненнями вітчизняної історіографії, але використовує їх у роботі частково або з незначними помилками. Знає основні історичні терміни, періодизацію та понятійний апарат, орієнтується в хронології подій, хоча можуть траплятися окремі неточності. Вміє «бачити» зв'язки між подіями та явищами, хоча подекуди аналіз контексту може бути поверхневим. Може аналізувати інформацію, формулювати власну думку та обґрунтовувати її, проте аргументація може бути не завжди повною або достатньо переконливою. Застосовує наукові підходи до оцінювання історичних подій і явищ, здебільшого уникає упередженості. Демонструє розуміння складних історичних явищ, наприклад, тоталітарного режиму, масових репресій чи збройної агресії, але аналіз їхніх причин і наслідків може бути неповним. Уміє порівнювати історичні події та особистості, оцінювати їхню роль у контексті загальнолюдських та національних цінностей, хоча висновки можуть бути менш глибокими. Матеріал здебільшого логічний, структурований, відповідає вимогам. У письмовій роботі можуть траплятися незначні граматичні, орфографічні чи фактологічні помилки, які не спотворюють змісту.</p> <p>Робота демонструє високий рівень знань і навичок студента, проте є певні недоліки у глибині аналізу, структурі або деталізації матеріалу.</p>
10-12	<p>Студент (ка) демонструє:</p> <p>Ґрунтовне розуміння програмного матеріалу, уміння творчо його описувати, знання основних подій, явищ та процесів в історії України ХХ – початку ХХІ століття. Здатність аналізувати історичні події, синтезувати окремі елементи в цілісну картину, пояснювати зв'язки між соціальними, економічними, політичними та культурними аспектами історії. Знання сучасних досягнень вітчизняної історіографії та вміння застосовувати їх у письмовій формі.</p> <p>Вільне володіння термінологією, періодизацією та понятійним апаратом, точна орієнтація у хронології подій. Уміння «бачити» за фактами й подіями їхній контекст, взаємозв'язки та наслідки. Здатність розділяти інформацію на складові частини, аналізувати їх взаємозв'язки, робити самостійні висновки та аргументовано доводити власну позицію. Оцінювання історичних подій та явищ з наукової точки зору, без особистих чи емоційних упереджень.</p> <p>Наприклад, розуміти сутність комуністичного тоталітарного режиму, особливості його проявів в Україні; пропаганду як інструмент підготовки геноциду (ідентифікація, дегуманізація, демонізація «образів ворогів»,</p>

масові репресії як злочини радянського тоталітарного режиму; взаємозалежності між упровадженням форсованої індустріалізації, насильницької колективізації, Голодомором, репресіями та масовим спротивом, поширенням антирадянських антиімперських настроїв; мету, прояви, наслідки посилення російської експансії у сферах освіти, наук, культури і т.п. Розуміє суперечливі сторінки української історії; роль громадянського суспільства у розвитку української держави та забезпеченні її обороноздатності; значення міжнародної підтримки територіальної цілісності та державної незалежності України обґрунтувати на основі аналізу документів злочини РФ як геноцид українського народу; визначати передумови, ознаки та наслідки збройної агресії Росії проти України і т.п. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем; будує переконливу аргументацію. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб, знає історію української культури. Матеріал викладено логічно, чітко структуровано, відповідає вимогам. У письмовій роботі відсутні граматичні, орфографічні чи фактологічні помилки. Робота відповідає високим академічним стандартам, матеріал викладено чітко, логічно і переконливо.

Зміст питань, що виносяться на екзамен, форма та структура завдань та їх оцінювання визначається керівником курсу, затверджується на засіданні кафедри. Отриманий в результаті здачі екзамену бал додається до виставлених балів за семінарські заняття і складає *підсумковий семестровий бал*.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: написані вчасно, студент немає негативних оцінок за письмові роботи (або відпрацьовані), немає нб (або відпрацьовані). Поточні оцінки позитивні або відпрацьовані, самотійна робота оцінена на позитивну оцінку, індивідуальне завдання виконано на достатньому рівні.

У випадку негативної оцінки на третьому талоні або не допуску до екзаменів внаслідок не виконання навчального плану студент має право на повторне вивчення курсу, яке регулюється [Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf). Режим доступу: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

[Положення про порядок навчання здобувачів освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatському-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf) розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту» і регламентує умови навчання здобувачів вищої освіти університету за індивідуальним графіком. Режим доступу: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatському-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Наказ №529 від 27.09.2022 р. «Про внесення змін і доповнень до діючих положень університету» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7->

[%E2%84%96529-%D0%B2%D1%96%D0%B4-27.09.2022.pdf](#)

Наказ №530 від 27.09.2022 р. “Про введення в дію нової редакції Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника” <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96530-%D0%B2%D1%96%D0%B4-27.09.2022.pdf>

Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція). <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>

Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція) <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-Комісію-з-питань-етики-та-академічної-доброчесності.pdf>

Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція) <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>

Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>

Наказ 1093_ про створення комісії https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/nakaz-1093_-pro-stvorennia-komisii.pdf

Наказ 1099 від 31.12.24р. Про зміну в складі Комісії з етики та академічної доброчесності <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/01/nakaz-1099-vid-31.12.24r.-pro-zminu-v-skladi-komisii-z-etyky-ta-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>

Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять–є обов’язковими!!! Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується документом [Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника](#) .

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується документом [Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf) <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

8. Рекомендована література

Україна в ХХ столітті. 1900-2000: Зб. док. і матеріалів. К., 2000.

Українська суспільно-політична думка в ХХ ст. Документи і матеріали. Мюнхен, 1983. Т.1.

Христюк П. Замітки і матеріали з історії української революції: В 4-х т. Т.3. Прага, 1921.

Мазепа І. Україна в огні і бурі революції 1917-1921. К., 2003.

Хрестоматія з історії України [Текст] /упоряд. та авт. коментарів Уривалкін О.М. К. : КНТ, 2007.

Павко А.І. Повчальний досвід вітчизняної історії: політичні партії і організації у громадському житті

України модерної доби. К.: Плеяди, 2002. 552 с.

Західно-Українська Республіка 1918-1923 : історія / керівник автор. колективу й відповід. редактор Олександр Карпенко. Івано-Франківськ : Сіверсія, 2001. 628 с.

Верстюк В. Горобець Н., Толочко В. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси в 3 т. К.: Наукова думка, Т. 1: Українські проекти в Російській імперії. 2004. 504 с.

Рубльов О. С., Черченко Ю. А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції, 20–50-ті роки ХХ ст. К.: Наук. думка, 1994. 350 с.

Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. Проблема польсько-українських стосунків. Львів: Українська академія управління при Президентові України, 2000. 416 с.

Нікольський В. М. Репресивна діяльність органів державної безпеки СРСР в Україні (кінець 1920-х — 1950-ті рр.). Історико-статистичне дослідження. Донецьк, 2003.

Політична історія України ХХ ст. : У 6 т. / редкол. І. Ф. Курас (голова) та ін. К. : Генеза, 2002-2003.

Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ ст. К.: «Генеза», 2000. 360 с.

Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К.: Портал, 2021. 432 с.

Політичний терор і тероризм в Україні ХІХ ХХ ст.: Історичні нариси / відп. ред. В. Смолій. К. : Наук. думка, 2002. 952 с.

Велика війна 1914-1918 рр. і Україна. У 2-х книгах. Кн.1: Історичні нариси / упорядн. О. Реєнт; ред. кол.: В. А. Смолій (голова). НАН України. Інститут історії України. К. : ТОВ Вид-во «КЛІО», 2014. 784 с.

Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919 - 1928). К., 1996.

Кульчицький С. В. УСРР в добу “воєнного комунізму” (1917-1920). К., 1994.

Конквест Р. Жнива скорботи: Радянська колективізація і голодомор. К. 1993.

Кульчицький С. Голод 1932–1933 рр. в Україні як геноцид: мовою документів, очима свідків. К.: Наш час, 2008. 239 с.

Велика війна 1914-1918 рр. і Україна. У 2-х книгах. Кн. 2: Мовою документів і свідчень / ред. кол.: В. А. Смолій (голова), О. П. Реєнт (відп. ред.), О. Ю.Кириєнко (відп. секр.) та ін.; Ін-т історії України НАН України. К. : ТОВ Вид-во «КЛІО», 2015. 800 с.

Хома І. Історія військового формування Січових стрільців (1917–1919 роки): монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 240 с.

Верига В. Визвольні змагання в Україні 1914-1923 рр. Львів: НАНУ, Ін-т українознавства ім. Івана Крип'якевича, 2005. 523 с.

Національне питання в Україні ХХ – поч. ХХІ ст.: історичні нариси / ред. рада : В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Даниленко [та ін.]; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол. : О. Г. Аркуша, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський [та ін.]. К. : Ніка-Центр, 2012. 592 с.

Верстюк В. Українська Центральна Рада: Навчальний посібник. К., 1997.

Українська революція. Історичні портрети/ упоряд.: Корновенко С.В., Морозов А.Г., Реєнт О.П.]. Вінниця, 2004.

Папакін Г. Павло Скоропадський: патріот, державотворень, людина. Історико-архівні нариси. К., 2003.

Рубльов О.С., Реєнт О.П. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. К., 1999.

Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР. К., 1999.

Касьянов Г.В. Сталінізм і українська інтелігенція 1920-1930-і рр. К.1991.

Касьянов Г.В., Даниленко В.М. Сталінізм і українська інтелігенція (1920-30-і рр.). К., 1991.

Вронська Т. "Іноземцям — заборонено": просторові обмеження перебування в радянській Україні (1919—1959 рр.) *Український історичний журнал*. 2024. Число 3. С. 112-132. doi: <https://doi.org/10.15407/uhj2024.03.112> (дата звернення: 27.01.2024).

Вегеш М.М., Токар М.Ю. Карпатська Україна на шляху державотворення. До 70-річчя проголошення державної незалежності Карпатської України [Текст]: монографія. Ужгород: *Карпати*, 2009.

Галицька-Дідух Т.В. Дипломатична боротьба навколо проблеми українського представництва на мирній конференції в Ризі (вересень 1920 - березень 1921 рр.). *Український історичний журнал*. 2001. №6. С. 100-109.

Закарпаття 1919-2009 років: історія, політика, культура / україномовний варіант українсько-угорського видання / під ред. М. Вегеша, Ч. Фединець; [Редколег.: Ю. Остапеч, Р. Офіцинський, Л. Сорко, М. Токар, С. Черничко. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2010. 720 с.

Українська революція. Історичні портрети/ упоряд.: Корновенко С.В., Морозов А.Г., Реєнт О.П.]. Вінниця, 2004.

Верстюк В. Українська Центральна Рада: Навчальний посібник. К., 1997.

Гуцало Л. В. Перша світова війна і Україна у сучасній українській історіографії. *Интермарум: історія*,

політика, культура. 2017. № 4. С. 119-131. Режим доступу:
<http://intermarum.zu.edu.ua/article/view/134950/131738> (дата звернення: 27.01.2024).

Ореховський В. О. Діяльність Товариства Червоного хреста в Україні в роки Першої Світової війни *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Історія, економіка, філософія.* № 28 (2023). Режим доступу: <http://visnyk-history.knlu.edu.ua/article/view/280706> (дата звернення: 27.01.2024).

Пиріг Р. Я. Українська гетьманська держава 1918 року. Історичні нариси. Режим доступу:
<http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6005-4/978-966-02-6005-4.pdf> (дата звернення: 27.01.2024).

Папакін Г. Павло Скоропадський: життя крізь власні его-джерела (листи, щоденники, мемуари). *Архіви України.* 2023. Режим доступу: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/196> (дата звернення: 27.01.2024).

Яблонський, В. Формування та трансформація політичного режиму Директорії УНР наприкінці 1918 – 1919 рр. *Київські історичні студії.* 2023. №16. С.73–83. Режим доступу: <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2023.18> (дата звернення: 27.01.2024).

Галицька-Дідух Т. Галицьке представництво на Ризькій мирній конференції. *Гілея: науковий вісник.* Збірник наукових праць. Вип.140. Ч. 3. Історичні науки. К. : «Видавництво «Гілея», 2018. С. 110–118.

Галицька-Дідух Т. Маріонеткові радянські республіки у політиці більшовицького уряду Росії періоду Української національно-демократичної революції (1917–1921 рр.). *Гілея: науковий вісник.* К. : «Видавництво «Гілея», 2019. Вип. 150. Ч. 1. Історичні науки. С. 27–37.

Верменич Я. «Радянїзація» чи «націоналізація»: ще раз про сутність політики коренізації 1920 – початку 1930-х рр. *Український історичний журнал.* 2022. №3. С.158-172 Режим доступу:
<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/187212/14-Vermenych.pdf?sequence=1> (дата звернення: 27.01.2024).

Перший Зимовий похід Армії УНР. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського : [офіц. портал]. Київ, 2019. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5048>

100 років боротьби. Українська революція 1917–1921 рр. : метод.-бібліогр. матеріали / Львів. обл. універс. наук. б-ка ; упоряд.: І. Лешнівська, О. Шматько; ред. О. Букавіна ; наук. ред. І. Лешнівська. Львів, 2018. 64 с.

Срібняк І. В. Організація репатріації полонених українців з Австро-Угорщини у 1918 р. (джерела до історії української військової дипломатії). *Пам'ятки: археогр. щорічник / Укр. НДІ арх. справи та документознавства.* Київ, 2019. Т. 10. С. 58–61.

Житков О. А. Селянське питання в Українській революції 1917–1921 рр.: історіографічне дослідження : монографія. 2-ге вид., допов. Харків : *Мачулін Л. І.*, 2018. 600 с.

Капелюшний В. П. Незламна і нескорена: національна еліта в Українській революції 1917–1921 років: історіографічний нарис : монографія. Київ : *Інтерсервіс*, 2018. 479 с.

Пиріг Р. Я. Відносини України і Центральних держав: нетипова окупація 1918 року. Київ, 2018. 357 с. фот.

Руккас А. О. Українське військо доби визвольних змагань 1917–1921 рр. *Східноєвропейський історичний вісник / Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка [та ін.].* Дрогобиц, 2018. Вип. 7. С. 104–110.

Українська держава (квітень – грудень 1918 року) : зб. док. і матер. : у 2-х т., 3-х ч. / НАН України, Ін-т історії, Центр. держ. архів вищ. органів влади і управління ; упоряд.: Р. Пиріг (кер.) та ін. Київ : Темпора, 2015. Т. 2. Ч. 3. ХХ, 412 с.

Слободянюк М. Українські й російські наративи історії ОУН та УПА. *Український історичний журнал.* 2023. Число 6. С. 235. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_6_14 (дата звернення: 27.01.2024).

Срібняк І. В. Організація репатріації полонених українців з Австро-Угорщини у 1918 р. (джерела до історії української військової дипломатії). *Пам'ятки: археогр. щорічник / Укр. НДІ арх. справи та документознавства.* Київ, 2019. Т. 10. С. 58–61.

Pop, M. (2015). Ac tivitatea organizației Partidului Național Țărănesc din județul Hunedoara în perioada 1928–1938. *Sargetia. Acta Musei Devensis*, 6, 319–333 .

Contextualizing the Holodomor: the impact of thirty years of Ukrainian famine studies / ed. Andriy Makuch and Frank Sysyn. Canadian Institute of Ukrainian Studies, 2015. 126 p.

Вронська Т.В. Упокорення страхом: сімейне заручництво у каральній політиці радянської влади (1917–1953 рр.) : наукове видання. Київ : *Темпора*, 2013. 624 с.

Radziwinowicz, W., 2017. «Operacja polska» NKWD – najbardziej krwawy akt Wielkiej Czystki w 1937 roku. «Gazeta Wyborcza». 21.08.2017. [Online]. Режим доступу:
<https://wyborcza.pl/alehistoria/7,121681,22241135,operacja-polska-nkwd-najbardziej-krwawy-akt->

wielkiej.html?disableRedirects=true (data złożenia 16.09.2023).

Kurczak, J.-M., 1994. Polacy na Ukrainie w latach 1921 – 1939, Wrocław, Wydawn. Uniwersytetu Wrocławskiego, 135 s.

ПЕТРЕНКО Н. М. ПРИЧИНИ ТА ПРИНЦИПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОBOB'ЯЗКОВОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ У 20-х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ СУМСЬКА СТАРОВИНА. 2023. № LXII. Режим доступу: <https://starovyna.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/2-Petrenko.pdf> (дата звернення: 27.01.2024).

Лапченко, А. (2021). ПРАВОВИЙ СТАТУС ЖІНКИ-СЕЛЯНКИ В 1920–1930-ТІ РОКИ В УСРР. *Літопис Волині*, (24), 108-112. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.24.18> (дата звернення: 27.01.2024).

Омельченко І. Формування та діяльність організаційно-мобілізаційних референтур запілля УПА на Волині та Поліссі (1943–1944 рр.) *Військово-науковий вісник*. 2018. №29. Режим доступу: <http://vvn.asv.gov.ua/article/view/156382> (дата звернення: 27.01.2024).

Ковальчук В. Організаційні референтури ОУН(б) і запілля УПА у світлі джерел (Волинь і Полісся, 1943–1944 рр.). *Український визвольний рух: наук. зб.* Львів, 2006. Збірник 6. С. 95-109.

Кравець, Д. Радянізація Західної України (1939–1941) у громадській думці українців у США. *Сторінки історії*. 2022. №54. Режим доступу: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.54.2022.264586> (дата звернення: 27.01.2024).

Галицька-Дідух Т.В. Радянська пропагандистсько-агітаційна діяльність у Східній Галичині в 1920-х рр. *Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. 2023. Ч. 36. С. 70–84.

Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали / відп. ред. проф. М. Кугутяк. Упорядн.: М. Вітенко, Т. Галицька-Дідух, І. Гурак, О. Жерноклеєв, М. Кугутяк, А. Міщук, Г. Пославська, Т. Ходак. Т. 1. – Кн. 2 (1929–1939). Івано-Франківськ : КПФ «ЛІК», 2014. 600 с.

Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали / Відповідальний редактор професор Микола Кугутяк. Том. 2. Книга 1 (1939 – 1945). Івано-Франківськ: КПФ “ЛІК”, 2009. 600 с.

Пиріг Р. Гетьманат Павла Скоропадського: комплекс малоросійства правлячої еліти. *Український історичний журнал*. 2023. Число 4. С. 59. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_4_5 (дата звернення: 27.01.2024).

Турченко Ф.Г. П.Скоропадський і М.Міхновський 1918 р.: дві моделі державного будівництва. *Український історичний журнал*. 2008. № 4. С. 48-59. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2008_4_48 (дата звернення: 27.01.2024).

Гладун О. Ще раз про кількість втрат унаслідок Голодомору: експертна оцінка / О. Гладун, Н. Левчук, О. Воловина. *Український історичний журнал*. 2023. Число 5. С. 93. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_5_8 (дата звернення: 27.01.2024).

Кузіна К. Глузуючи з ВНК—ОДПУ—НКВС: радянські органи держбезпеки в анекдотах (1920—1930-ті рр.). *Український історичний журнал*. 2023. № 5. С. 151. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_5_11 (дата звернення: 27.01.2024).

Рубльов О. С., Черченко Ю. А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції, 20–50-ті роки ХХ ст. К.: *Наук. думка*, 1994. 350 с.

Політична історія України ХХ ст. : У 6 т. / редкол. І. Ф. Курас (голова) та ін. К. : *Гене́за*, 2002-2003.

Політичний терор і тероризм в Україні ХІХ-ХХ ст.: Історичні нариси / відп. ред. В. Смолій. К. : *Наук. думка*, 2002. 952 с.

Касьянов Г. Україна 1991 – 2007. Нариси новітньої історії. Київ: Наш час, 2007. 428 с.

Баран В.К. Україна: новітня історія (1945–1991 рр.). Львів: *Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України*, 2003. 667 с.

Данилюк Ю.З., Бажан О.Г. Опозиція в Україні (ІІ половини 50-х – 80-х років ХХ століття). Київ: Рідний край, 2000. 616 с.

Гібридна війна: in verbo et in грахі : монографія / Донецький національний університет імені Василя Стуса / під. заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Вінниця : *ТОВ «НіланЛТД»*, 2017. 412 с.

Касьянов Г. Past continuous: Історична політика 1980-х – 2000-х. Україна та сусіди. Київ: *Laurus, Антропос-Логос-Фільм*, 2018. 420 с.

Шаповал Ю. Людина і система (Штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні). Київ: *НАН України, Інститут національних відносин і політології*, 1994. 270 с.

В'ятрович В. Історія з грифом “Секретно”. Львів: *Центр дослідження визвольного руху*, 2011. 204 с.

Патриляк І. К. “Встань і борись слухай і вір...”: українське націоналістичне підпілля та повстанський

рух (1939–1960 рр.): Монографія. Центр дослідження визвольного руху. Львів : *Часопис*, 2012. 592 с.

Касьянов Г. В. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. К.: *Наш час*, 2008. 432 с.

Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014): монографія. Чернівці: *Книги – XXI*, 2016. 552 с.

Русначенко А. М. Народ збурений: Нац.-визвол. в Україні й нац. Рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–1950-х роках. К. : Унів. Вид-во “Пульсару”, 2002. 519 с. Режим доступу: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001615 (дата звернення: 27.01.2024).

Тарнавський, І. (2017). МІСЦЕВА ДОПОМІЖНА ПОЛІЦІЯ ДОНЕЧЧИНИ В ПЕРІОД НАЦИСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941–1943 рр.). *Київські історичні студії*, (1(4)), 110–119. Режим доступу: <https://www.istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/92> (дата звернення: 27.01.2024).

Гетьманчук, М. (2022). СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИСВІТЛЕННЯ ПРИРОДИ, ПРИЧИН ТА ПРОЯВІВ РАДЯНСЬКОГО КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ ПЕРІОДУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939–1945 РР.). *Літопис Волині*, (27), 142-148. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.27.23> (дата звернення: 27.01.2024).

Тарнавський, І. С. ПРАЦЕВИКОРИСТАННЯ МІСЦЕВОГО НАСЕЛЕННЯ ДОНБАСУ В ПЕРІОД НАЦИСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941 – 1943 рр.). *Сторінки історії*, 2019. (48). Режим доступу: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.48.2019.176389> (дата звернення: 27.01.2024).

Потильчак, О. УКРАЇНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: «ПРОБЛЕМА ВИБОРУ» НА ТЛІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНО-СВІТОГЛЯДНОГО ПРОТИСТОЯННЯ (ОКРЕМІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ НА МІКРОРІВНІ СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ). *Київські історичні студії*, 2016. (1 (2)), 97–101. Режим доступу: <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2016.1.12> (дата звернення: 27.01.2024).

Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 416 с.: іл.

Галицька-Дідух Т. Інформаційно-пропагандистська політика радянської влади в західних областях УРСР 1944–1947 рр. (на прикладі Станіславської області). *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць* / Гол. ред. В. М. Вашкевич. К. : «Видавництво «Гілея», 2017. Вип. 126 (11). С. 57–62.

Галицька-Дідух Т. Дисидентський рух на Прикарпатті наприкінці 50-х – середині 80-х рр. ХХ ст. [Текст]. *Історія України*. 2012. № 9/10 (березень). С. 13–17.

Секо Я. Боротьба українських політв'язнів у таборах в другій половині 1960-х – середині 1980-х рр. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія* / за заг. ред. проф. І. С. Зуляка. У 2 ч. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. Вип. 2. Ч. 1. С. 98–105.

Гель І. Виклик системі: український визвольний рух другої половини ХХ століття / ред. та упор. І. В. Єзерська; Центр досліджень визвольного руху. Львів: *Часопис*, 2013. 392с.

За вільну Україну : Історія боротьби ОУН-УПА з нацистами [Електронний ресурс] : рекомендац. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ф-т історії, політології та нац. безпеки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека ; упоряд. І. Рудянин. Луцьк, 2017.

В'ятрович В., Забілий Р., Дерев'яний І., Содоль П. УПА. Історія нескорених. 4-те вид. / Відп. ред., упоряд. В. В'ятрович. Центр досліджень визвольного руху. К.: *Наш Формат*, 2023. 352 с.

«Дисиденти». Уклад. і передмова В. Кіпіані ; худож. І. Кипібіда. Х. : *Віват*, 2021. 352 с.

ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. – Кн. 2 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: *Інститут історії України*, 2022. 803-1526 с.; іл. Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstreams/ed9f6482-b9ef-4fac-be61-8c8b9676d1b9/download> (дата звернення: 12.01.2024)

Дорошко, М. Неоголошені війни Росії проти України у ХХ – на початку ХХІ ст.: причини і наслідки. Київ : *Ніка-Центр*, 2018. 192 с.

Бойко О. Новітня історія України, 2014–2019 рр. : навчальний посібник. Київ : *Академія*, 2023. 160 с.

Горбачевський, Т. С. Мережа волонтерських організацій допомоги АТО (2014–2017 роки). *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Гуманітарні науки*. 2019. Вип. 16. С. 124–131. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_Gum_2019_16_16 (дата звернення: 27.01.2024).

Позняк-Хоменко, Н. Волонтери: сила небайдужих / Наталка Позняк-Хоменко ; Український інститут національної пам'яті. Тернопіль : *Джура*, 2020. 360 с. Режим доступу : https://shron1.chtyvo.org.ua/Pozniak-Khomenko_Nataliia/Volontery_syla_nebaiduzhykh.pdf?(дата звернення: 27.01.2024).

Вимушені переселенці: соціально-педагогічні проблеми і досвід підтримки : монографія / Т. Ф. Алексєєнко, Л. В. Гончар, Т. Ю. Куниця, Д. Д. Биби́к ; за ред. : Т. Ф. Алексєєнко ; Інститут проблеми виховання Національної академії педагогічних наук України. Кропивницький: *Імекс-ЛТД*, 2020. 240 с. Режим доступу : <https://is.gd/ZI4Oan> (дата звернення: 27.01.2024).

Уроки збройної агресії Росії проти України – воєнностратегічні аспекти : збірник матеріалів міжвідомчої науково-практичної конференції (Київ, 29 квітня 2021 р.) / за заг. ред. : П. М. Грицяя, відп. за вип. : В. В. Шевчук. Київ : *Національний університет оборони України імені Івана Черняховського*, 2021. 296 с. Режим доступу : <https://nuou.org.ua/assets/documents/npc-zbr-agr-rs-pr-ukr-29-04-2021.pdf> (дата звернення: 27.01.2024).

Гребенюк, М. В. Історична періодизація антитерористичної операції на сході України (14 квітня 2014 – 30 квітня 2018 рр.). *Український історичний журнал*. 2020. № 4. С. 176–191. Режим доступу : <https://is.gd/kKuDLH> (дата звернення: 27.01.2024).

Березовенко, А. Російсько-українська війна в українському політичному дискурсі. *Політичні дослідження*. 2021. № 2. С. 97–110. Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Politst_2021_2_7 (дата звернення: 4.12.2023).

Усна історія російсько-української війни (2014– 2019 роки) / за ред. : В. В. Мороко ; Український інститут національної пам'яті, Запорізький національний університет, Запорізька обласна державна адміністрація, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Київ : *К.І.С.*, 2019. Вип. 5. 432 с. Режим доступу : https://chtyvo.org.ua/authors/Moroko_Vladyslav/Usna_istoriia_rosiisko-ukrainskoi_viiny_2014_2019_roku_Vypusk_5/ (дата звернення: 05.01.2024).

Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ : *Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*, 2021. 704 с. Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/politychnyi_protse_u_nezalezni_ukraini.pdf (дата звернення: 27.01.2024).

The Accommodation of Regional and Ethno-cultural Diversity in Ukraine» під редакцією Aadne Aasland та Sabine Kropp. Режим доступу: <https://www.ideopol.org/wp-content/uploads/2023/04/3.-Fedorenko-Umland.pdf> (дата звернення: 27.01.2024).

Палінчак М., Остапєць Ю., Лешанич М. Особливості процесу інституціалізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту: монографія / М. Палінчак, Ю. Остапєць, М. Лешанич. Ужгород: *Поліграфцентр "Ліра"*, 2021. 240 с. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/34996> (дата звернення: 27.01.2024).

Сич О. Революція гідності : контекст перманентного революційного процесу та періодизація. *Гілея*. 2018. № 8. С. 359–364.

Касьянов Г. В. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. К.: Наш час, 2008. 432 с.

Бжезінський З. Велика шахівниця. Львів – Івано-Франківськ: *Лілея-НВ*, 2000. 236 с.

Nazarchuk, O., Halytska-Didukh, T., Horielov, V., Krasnodemska, I., Babichev, O. Fundamental principles for the formation of the newest historical policy in the context of the escalation of the Russian-Ukrainian war. *Amazonia Investiga*. 2023. 12 (66), 198-205.

Галицька-Дідух Т. В. Діти під час війни: психологічні дослідження та програми реабілітації після війни в Україні (історична ретроспектива 2014 р. – дотепер). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: *Видавничий дім «Гельветика»*, 2023. Вип. 67. Том 1. С. 60–65.

Каліщук О. Українсько-польські взаємини в роки Другої світової війни: інтерпретації минулого в умовах зміни геополітичних реалій. *Український історичний журнал*. 2023. Число 4. С. 98. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_4_7 (дата звернення: 27.01.2024).

Бенчук В. Урегулювання збройного конфлікту на сході України крізь призму масової свідомості донеччан на підконтрольній території (2014–2021 рр.). *Український історичний журнал*. 2022. Число 4. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/187256/08-Benchuk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 27.01.2024).

Грицюк В., Лисенко О. Війна Російської Федерації проти України: воєнний, міжнародно-правовий, геополітичний та економічний виміри. *Український історичний журнал*. 2023. Число 2. С. 5. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_2_2 (дата звернення: 27.01.2024).

Ільницький В. та н. Російська пропаганда як елемент підготовки до збройної агресії проти України / В.

Ільницький, В. Старка, М. Галів. *Український історичний журнал*. 2022. Число 5. С. 43-55.
. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/188120> (дата звернення: 27.01.2024).

Коваль М. Стратегічний характер Київської оборонної операції (24 лютого — 2 квітня 2022 р.) / М. Коваль, П. Щипанський, В. Кидонь, В. Грицюк. *Український історичний журнал*. 2023. Число 3. Режим доступу:
https://chtyvo.org.ua/authors/Koval_Mykhailo/Stratehichniy_kharakter_Kyivskoi_oboronnoi_operatsii_24_liutoho_2_kvitnia_2022_r/ (дата звернення: 27.01.2024).

Харук А. Слобожанська наступальна операція: передумови і перший етап (6—12 вересня 2022 р.) *Український історичний журнал*. 2023. Число 1. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_1_2 (дата звернення: 27.01.2024).

Харук А. Харківська оборонна операція (24 лютого — 14 травня 2022 р.). *Український історичний журнал*. 2023. Число 5. С. 23. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_5_3 (дата звернення: 27.01.2024).

Ясь О. Росія як Мордор: фентезійні алузії у сучасних воєнних наративах. *Український історичний журнал*. 2023. Число 5. С. 5. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2023_5_2 (дата звернення: 27.01.2024).

Орлик С. Мародерство, грабежі, розбій російських окупаційних військ на Східній Галичині й Північній Буковині в роки Першої світової війни. *Український історичний журнал*. 2022. Число 2. С. 4-16. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/184649> (дата звернення: 27.01.2024).

Яблонський В. Взаємини екзильних українського та польського урядів у реаліях ЯлтинськоПотсдамської системи міжнародних відносин наприкінці 1940 — на початку 1990-х рр. *Український історичний журнал*. 2024. Число 4. С. 140-156. doi: <https://doi.org/10.15407/uhj2024.04.140> (дата звернення: 27.01.2024).

Бондарчук П. Відродження Української автокефальної православної церкви (1989-1991 рр.). *Український історичний журнал*. 2024. Число 5. С. 121-135. <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/uhj/article/view/10727> (дата звернення: 07.01.2024).

Головко В. Взаємовідносини державної влади та великого капіталу в Україні (від початку 1990-х до 2013 р.) *Український історичний журнал*. 2024. Число 5. С. 136-155. doi: <https://doi.org/10.15407/uhj2024.05.136> (дата звернення: 27.01.2024).

Ананьїн О. Дії Державної прикордонної служби України проти військ РФ у Криму на початку російської агресії 2014 р. *Український історичний журнал*. 2024. Число 3. С. 29. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2024_3_3 (дата звернення: 27.01.2024).

Конопка V. Countermeasures of the Defence Forces of Ukraine against Means of Air Attack of the Russian Federation (February 24, 2022 — February 28, 2023) *Український історичний журнал*. 2024. Число 3. С. 5. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2024_3_2 (дата звернення: 21.12.2023).

Запобігання колабораційній діяльності : метод. рекомендації / О. С. Юнін, В. С. Березняк, В. В. Шаблистий, А. В. Макашов та ін.; Дніпро : ДДУВС, 2024. 72 с. Режим доступу: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13076/1/макет_методичні%20рекомендації%20запобіг.%20колборац.%20діяльності.pdf (дата звернення: 27.01.2024).

КАТОРКІН Р. ДЕТЕРМІНАНТИ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 1. С.44-51. Режим доступу: <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/192/171> (дата звернення: 27.01.2024).

Гаврилюк Х. Азовсталь: історія оборони. Свідчення учасників подій, їхніх рідних та очевидців. URL: <https://suspilne.media/azovstal-story-of-defense/> (дата звернення: 27.01.2024).

Викладач Галицька-Дідух Т.В., доцент кафедри історії України і методики викладання історії